

ICHKI ISHLAR ORGANLARIDA MODDIY – TEXNIK TA‘MINOTINI RIVOJLANTIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH

*O‘zbekiston Respublikasi Ichki Ishlar Vazirligi Moliya Va Moddiy – Texnik Ta‘minot
Departamenti Harbiy Tuzilmalarni Faoliyatini Ta‘minlash Bazasi*

Xodimi

Saidov Javohirbek Salohiddin O‘g‘li

Annotatsiya: *Maqolada ichki ishlar organlarining rasmiy intizomni ta‘minlashning moddiy-texnik ta‘minotini rivojlantirish va takomillashtirish zarurati huquqni shakllantirish tajribasi ko‘rib chiqiladi.*

Kalit so‘zlar: *ma‘muriy-huquqiy asoslari, intizomi, xizmat intizomi, huquqiy asoslari, ichki ishlar organlari, tamoyillari, rioya etilishi, ichki ishlar organlari xodimi, logistika, ichki ishlar organlari, tamoyillar, jarayonlar.*

Ichki ishlar vazirligining ichki ishlar organlarining jangovar salohiyatini qo‘llab-quvvatlash shaxs, jamiyat va davlat xavfsizligiga mavjud tahdidlarga mos keladigan darajada bo‘lishi kerak. Ichki ishlar vazirligining moddiy-texnik ta‘minotini rivojlantirish va takomillashtirish zarurati huquqni muhofaza qilish faoliyatini kuchaytirish, normativ-huquqiy bazani takomillashtirish, moliyaviy va moddiy-texnika resurslaridan oqilona foydalanish vazifalari bilan belgilanadi.

Davlat organlari faoliyatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri bu O‘zbekiston ichki ishlar vazirligining ichki ishlar boshqarmasini qurol tizimlari, harbiy texnika, maxsus texnika va zarur miqdordagi mol-mulk bilan o‘z vaqtida jihozlash va moddiy-texnik ta‘minlashdir. Bu talabni zamonaviy sharoitda amalga oshirish ichki ishlar organlarining moddiy-texnik ta‘minoti tizimini bozorni o‘rganish, iqtisodiy vaziyat, iqtisodiy faoliyat sharoitlari va mintaqalar va davlatning iqtisodiy imkoniyatlarini bilish asosida tabiiy ravishda takomillashtirish vazifasini qo‘ymoqda.

O‘zbekiston ichki ishlar vazirligining moddiy-texnik ta‘minoti quyidagilardan iborat:

- ularni qurol-yarog ‘, harbiy va maxsus texnika, o‘q-dorilar, yoqilg‘i-moylash materiallari, oziq-ovqat va oziq-ovqat xizmati mulki, kiyim-kechak mulki, dori-darmon va tibbiyot buyumlari, boshqa moddiy boyliklar bilan davlat, vaqt jadvallari va jadvallariga muvofiq sifatli, to‘liq va urush davridagi ta‘minot me‘yorlari, shuningdek har xil turdagi zaxiralarni yaratish;

- qurol-yarog ‘, maxsus va harbiy texnika va sarf materiallarini xizmat va jangovar topshiriqlarni bajarishda foydalanishga (qo‘llashga) tayyor holatda saqlash;

- belgilangan ratsion me‘yorlariga muvofiq favqulodda zaxiralarning moddiy-texnika vositalarini doimiy va sifatli to‘plash.

O‘zbekiston ichki ishlar vazirligining ichki ishlar boshqarmasining moddiy-texnik ta‘minoti ichki ishlar bo‘limining ishlab chiqarish va iste‘mol vositalari bilan bog‘liq materiallar, asbob-uskunalar va boshqa turdagi texnik mahsulotlarga bo‘lgan ehtiyojlarini qondirishdir. Bu konseptsianing muhim belgilari:

birinchidan, davlat va uning organlari tomonidan ajratilgan byudjet mablag‘lari doirasida tashkil etilgan moddiy ne‘matlar muomalasi jarayoni;

ikkinchidan, yetkazib beruvchilardan iste‘molchilarga imtiyozlarni eng oqilona yetkazib berish.

Yuqoridagi prinsiplarni, jarayonlarni, moddiy-texnika ta'minoti tizimining subyektlari va obyektlarini umumlashtirganda, biz ichki ishlar boshqarmasining moddiy-texnik ta'minoti tizimi davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari o'rtasidagi munosabatlarning yaxshi ishlaydigan tizimidir. Ichki ishlar vazirligining ichki ishlar departamentining moddiy qadriyatlarga bo'lgan ehtiyojlarini to'liq, sifatli va uzluksiz qondirishga qaratilgan va shaffoflik, javobgarlik va halollik tamoyillariga asoslangan moddiy resurslarni yetkazib beruvchilar hisoblanadi.

Biz ko'rib chiqqan moddiy-texnik ta'minot tizimi funksiyalarining xususiyatlari shunday xulosaga kelishga imkon beradi. Moddiy-texnik ta'minot tizimining iqtisodiy xavfsizligi ushbu tizimdagi munosabatlarning shunday sifatli holati bilan tavsiflanadi, bu esa ijobiy natijaga erishishga qaratilgan.

Ichki ishlar vazirligining Ichki ishlar boshqarmasining moddiy-texnik ta'minoti tizimi faoliyati samaradorligining asosiy elementlari quyidagilardir:

- bozor sig'imi (potentsial bozorning resurs imkoniyatlari va uning hududiy miqyosi bilan belgilanadi;

- iqtisodiyotdagi integratsiya jarayonlari va samarali davlat tomonidan tartibga solish;

- bozor kontseptsiyasi, u davlatda sog'lom bozor munosabatlari tamoyillaridan foydalanish darajasiga qarab belgilanadi va bog'liqdir;

- yetkazib beruvchilarning imkoniyatlari (ishlab chiqarish, moliyaviy va kadrlar) va ularning ichki ishlar bo'limlarini moddiy resurslar bilan ta'minlash bo'yicha davlat buyurtmasini olishga qiziqish darajasi;

- davlat xaridlarini tartibga soluvchi va qonunchilik bazasi.

Ichki ishlar vazirligining Ichki ishlar departamentini moddiy-texnik ta'minlash bo'yicha chora-tadbirlarni alohida sharoitlarda muvaffaqiyatli amalga oshirishga quyidagilar orqali erishiladi:

- omborlarni, bazalarni, ta'mirlash bo'limlarini, moddiy-texnik ta'minotni ta'minlovchi bo'linmalarni uzluksiz va barqaror boshqarish, shuningdek ular bilan barqaror aloqani ta'minlash;

- boshqaruv jamoasi tomonidan moddiy-texnik ta'minotni malakali boshqarish, shuningdek, Ichki ishlar vazirligi Ichki ishlar vazirligining barcha orqa xizmatlari ishida tashabbuskorlik va samaradorlikning namoyon bo'lishi;

- moddiy boyliklar bilan uzluksiz ta'minlash;

- ichki ishlar bo'limining moddiy-texnik bazasi, omborlari, bazalari, ta'minot punktlari va ta'mirlash bo'linmalarini dushman ta'siridan ishonchli himoya qilish;

- Ichki ishlar departamentining moddiy-texnik ta'minoti bo'linmalari o'rtasida o'z harakatlarida izchillik;

- texnik jihozlar, mexanizmlar, asboblar va qurollarga yuqori sifatli texnik xizmat ko'rsatish va o'z vaqtida ta'mirlash.

Shunday qilib, Ichki ishlar vazirligining Ichki ishlar boshqarmasining moddiy-texnik ta'minoti tizimi yigirma yil davomida rivojlandi, doimiy ravishda takomillashtirildi va rivojlandi va hozirgi vaqtda tezkor va xizmat ko'rsatish faoliyatini amalga oshirishga imkon beradi.

Ichki ishlar organlarida mansab intizomining samarali ta'minlanishi bir qator omillarga bog'liq bo'lib, ulardan biri tegishli huquqiy bazaning mavjudligi va ta'minlanishidir. Ichki ishlar organlarida xizmat intizomini ta'minlashning turli masalalari huquq fanida allaqachon ko'rib chiqilgan. Huquqiy fanda ham mansab intizomini ta'minlashning huquqiy vositalariga to'xtalib o'tildi. Biroq, ushbu

mavzuning barcha tomonlarini to‘liq ochib berish uchun bir qator ilmiy tadqiqotlar, shu jumladan qiyosiy huquqiy tadqiqotlar talab qilinadi.

Ichki ishlar organlarining (politsiya, militsiya) mavjudligi har qanday zamonaviy davlatning, shu jumladan O‘zbekiston Respublikasi va davlatlarining mexanizmining atributiv xususiyati hisoblanadi. Hokimiyat va ichki ishlar organlari o‘z xodimlari faoliyatida amalga oshiriladi, bu esa ichki ishlar organlari faoliyatining huquqiy bazasiga ichki ishlar organlarida xizmat intizomini ta‘minlovchi normalarni kiritishni taqozo etadi. Me‘yoriy-huquqiy hujjatlarda ichki ishlar organlari xodimlarining xulq-atvorini tartibga soluvchi va shu orqali xizmat intizomini ta‘minlovchi axloqiy me‘yorlar belgilangan.

Ichki ishlar organlarida xizmat to‘g‘risidagi qonun hujjatlarini rivojlantirish tendentsiyalaridan biri davlat xizmatining bir turi sifatida huquqni muhofaza qilish xizmatini tartibga soluvchi qonunlar va boshqa normativ-huquqiy hujjatlarda xizmat masalalarini tartibga solishdir.

Jamiyatda barqarorlik, tinchlik va osoyishtalikni qaror toptirish, inson huquq va erkinliklariga so‘zsiz rioya etilishini ta‘minlash mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan yanada rivojlantirish, aholi farovonligini yuksaltirish, huquqiy demokratik davlat qurish bo‘yicha amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli islohotlardan ko‘zlangan maqsadlarga erishishning muhim sharti hisoblanadi.

Fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish, jamoat tartibini saqlash, shaxs, jamiyat va davlat xavfsizligini ta‘minlash, huquqbuzarliklarning oldini olish va profilaktikasi bo‘yicha respublikada yaxlit huquqiy tizim yaratilgan bo‘lib, unda ichki ishlar organlari muhim o‘rin egallaydi. O‘tgan davr mobaynida ichki ishlar organlari tizimini takomillastirish borasida keng ko‘lamli ishlar amalga oshirildi. Ayniqsa, ichki ishlar organlarining mahallalarda jamoat tartibini saqlash, fuqarolar xavfsizligini ta‘minlash, huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish uchun tashkil etilgan quyi bo‘g‘inini rivojlantirish va mustahkamlash bo‘yicha salmoqli ishlar qilindi.

Ichki ishlar organlarining jamoat tartibini saqlash va xavfsizligini ta‘minlash sohasidagi o‘zaro hamkorligini turli shakllari mavjud bo‘lib, ularni shartli ravishda ikkiga: o‘zaro axborot almashish hamda faoliyatga doir muayyan chora-tadbirlarni hamkorlikda rejalashtirish, amalga oshirish, natijalarini umumlashtirish, muayyan vazifalarni hal qilishda o‘zaro yordam berish va qo‘llab-quvvatlashda namoyon bo‘ladigan amaliy hamkorlikka ajratish mumkin.

Jamoat tartibini saqlash va xavfsizligini ta‘minlash sohasida ichki ishlar organlarining o‘rtasidagi o‘zaro axborot almashish hamkorlikning keng tarqalgan shaklidir. Ichki ishlar organlarining xodimlari aynan axborotni yig‘ish, tahlil qilish va uni almashish asosida ishlab chiqqan xulosaga ko‘ra huquqbuzar yoki huquqbuzarlikka moyil bo‘lgan shaxslar bilan munosabatda bo‘lishi, ularning taqdirlarini belgilashi bois ayrim olimlar tomonidan axborot olish va unga ishlov berishni ichki ishlar organlari faoliyatining asosiy texnologiyalaridan biri hisoblanadi.

Ichki ishlar organlarida boshqaruvni axborot-uslubiy ta‘minlashning barcha usullarini turli mezonlar, belgilar, belgilar yoki ko‘rsatkichlar bo‘yicha, masalan, mazmuni, xarakteri, boshqaruv qarorlarini ishlab chiqish mexanizmlari bo‘yicha alohida sinflar, guruhlar, turlar va turlarga ajratish mumkin. Ichki ishlar organlarida boshqaruvni axborot va uslubiy ta‘minlash usullarini tasniflash, ayniqsa bo‘lim mavzusini hisobga olgan holda, muhim nazariy va amaliy qiziqish uyg‘otadi.

Hozirgi rivojlanish falsafiy-mafkuraviy darajasida ichki ishlar organlarida boshqaruvning falsafiy usullari oldida turgan asosiy vazifalardan biri boshqaruvning turli tarkibiy elementlari, shakllari, usullari va bosqichlarini tahlil qilishga yondashishda iqtisodiy-materialistik monizmni yengishdir.

Ichki ishlar organlarida boshqaruv ijtimoiy va jinoiy-huquqiy, kriminologik hodisa va shu bilan birga o‘z tabiatiga ko‘ra jarayon sifatida boshqaruv obyektlari va subyektlarining o‘zaro murakkab, yaxlit, tizimli va ko‘p omilli o‘zaro ta’siri natijasidir. Ichki ishlar organlari boshqaruvda qo‘llaniladigan huquqiy bo‘lmagan usullar va uning axborot-uslubiy ta‘minoti, boshqaruvning aniq maqsad va vazifalari, boshqaruv obyektlari va subyektlariga qarab, shartli ravishda, biz bir necha bor ta’kidlaganimizdek, masalan, boshqaruv usullarini o‘z ichiga olishi mumkin.

Optimal va muvozanatli boshqaruv qarorlarini izlash, ularni amalga oshirishning aniq usullarini va ularning bajarilishini nazorat qilish shakllarini tanlash salomatlikning umumiy va ruhiy holatini, ob’ektlar va sub’ektlarning ruhiy va tibbiy-biologik belgilari va xususiyatlarini maksimal darajada hisobga olishni ta‘minlaydi. Muayyan qulay sharoitlarda kelajakda boshqaruv qarorlarini amalga oshirish samaradorligini oshirishga yoki ularni butunlay sekinlashtirishga, huquqbuzarlik yoki jinoyat sodir etishni qo‘zg‘atishga va yordam berishga olib kelishi mumkin.

Ichki ishlar organlari boshqaruvda qo‘llaniladigan ham umumiy ilmiy, ham maxsus ilmiy huquqiy va nohuquqiy usullarni va uning axborot-metodik ta‘minotini hisobga olgan holda shuni aytish kerakki, rivojlanishning ushbu bosqichida ichki ishlar organlarida boshqaruvda uslubiy vositalar va uning axborot-uslubiy ta‘minoti, biz aniqlagan barcha faktlar va iqtisodiy usullarni qo‘llashni yanada rivojlantirish va takomillashtirishda matematik usullarning o‘rni haqidagi boshqa faktlar nafaqat ikkinchisining zamonaviy qo‘llanilishiga, balki ichki ishlar organlari boshqaruvning barcha usullarini zamonaviy qo‘llash mumkin.

Xulosa sifatida shuni ta’kidlash joizki, ichki ishlar organlarining jamoat tartibini saqlash va xavfsizligini ta‘minlash sohasidagi o‘zaro hamkorligining huquqiy va tashkiliy-taktik asoslarini takomillashtirish jamoat tartibi va fuqarolar xavfsizligiga qarshi qaratilgan g‘ayriijtimoiy hatti-harakatlarni aniqlash, ularning oldini olish va bartaraf etish bo‘yicha chora-tadbirlar ko‘rish kabi faoliyatlarini samarali tashkil qilish uchun imkon beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Мирзиёев Ш.М. Ватанимиз мустақиллиги - биз учун куч-қудрат ва илҳом манбаи, тараккиёт ва фаровонлик асоси // Президент Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистан Республикаси давлат мустақиллигининг 30 йиллик байрамига бағишланган тантанали маросимдаги нутқи

2. Зиёдуллаев М.З. Милиция таянч пунктларининг жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлаш фаолиятини бошқаришни такомиллаштириш. Юрид. фан. номзоди. Дис.-Т., 2008. - Б. 114.

3. Ўзбекистон Республикасининг ички ишлар органлари тугрисидаги қонуни // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, - 2017. - № 37. - 978-м.

4. Asadov, S. F. O. G. L. (2021). FUQAROLIK-HUQUQIY MUNOSABATLARDA DAVLAT ISHTIROKI (DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MISOLIDA). Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 7(II), 789-799.

5. Koryogdiyev, B. U. O. (2021). BITIMNI HAQIQIY EMAS DEB TOPISH VA UNING OQIBATLARINI QOLLASH FUQAROLIK HUQUQLARINI HIMOYA QILISH VOSITASI SIFATIDA. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 7(II), 211-225.